

**Ministerieel besluit tot definitieve aanduiding van de ankerplaats
Vallei van de Cotthembeek met omringende kouters te Herzele, Oosterzele, Sint-
Lievens-Houtem en Zottegem**

DE VLAAMSE MINISTER VAN BESTUURSZAKEN, BINNENLANDS BESTUUR,
INBURGERING, TOERISME EN VLAAMSE RAND

Gelet op het decreet van 16 april 1996 betreffende de landschapszorg, gewijzigd bij de decreten van 21 oktober 1997, 18 mei 1999, 8 december 2000, 21 december 2001, 19 juli 2002, 13 februari 2004, 10 maart 2006, 16 juni 2006 en 27 maart 2009;

Gelet op het besluit van de Vlaamse Regering van 13 juli 2009 tot bepaling van de bevoegdheden van de leden van de Vlaamse Regering, gewijzigd bij de besluiten van de Vlaamse Regering van 24 juli 2009, 4 december 2009, 6 juli 2010, 7 juli 2010, 24 september 2010, 19 november 2010, 13 mei 2011, 10 juni 2011, 9 september 2011 en 14 oktober 2011;

Gelet op het ministerieel besluit van 18 januari 2012 tot voorlopige aanduiding van de ankerplaats Vallei van de Cotthembeek met omringende kouters;

Gelet op het advies van de Koninklijke Commissie voor Monumenten en Landschappen van 18 oktober 2012 ,

BESLUIT :

Artikel 1. Vallei van de Cotthembeek met omringende kouters te Herzele, Oosterzele, Sint-Lievens-Houtem en Zottegem wordt definitief aangeduid als ankerplaats overeenkomstig de bepalingen van het decreet van 16 april 1996 betreffende de landschapszorg, gewijzigd bij de decreten van 21 oktober 1997, 18 mei 1999, 8 december 2000, 21 december 2001, 19 juli 2002, 13 februari 2004, 10 maart 2006, 16 juni 2006 en 27 maart 2009.

Art. 2. § 1. Het algemeen belang dat de aanduiding verantwoordt, wordt door het gezamenlijk voorkomen en de onderlinge samenhang van de volgende intrinsieke waarden gemotiveerd:

1° Natuurwetenschappelijke waarde:

- De vallei van de bovenloop van de Cotthembeek is asymmetrisch; op de zuidelijke oever komen er plaatselijk verschillende bronzones en stuwwatertafels voor met daarbij horende bronbossen met oudbosflora.
- De natuurwetenschappelijke waarde van de ankerplaats wordt mede bepaald door het voorkomen van autochtone bomen die kunnen dienen als genenreservoir voor de regio.

Voorkomen van zeldzame soorten zoals de Fladderiep (*Ulmus laevis*). Inheemse iepensoorten behoren tot het natuurerfgoed en zijn bedreigd genetisch erfgoed.

- De holle wegen in de ankerplaats hebben een hoge natuurwetenschappelijke waarde. Als gevolg van de grote verschillen tussen de zon- en schaduwzijde van de holle weg wordt er een specifiek microklimaat gecreëerd waarbij diverse planten- en diersoorten zich handhaven.
- In de vallei werd zandsteen (Ledesteen) gewonnen, wat de vroegere aanwezigheid van kleine ontginningslocaties verklaart. Deze zijn nog op verschillende plaatsen als (micro)reliëf te herkennen.
- De soortenrijke graslanden, KLE en bronnen zijn belangrijk als foerageergebied en rustgebied voor diverse diersoorten.

2° Historische waarde:

- Steentijdconcentraties op de hellingen van de beekvalleien bewijzen dat deze streek reeds vroeg een sterke aantrekkingskracht uitoefende op de mens. De vruchtbare leemgronden worden gekenmerkt door een zeer lange ontginningsgeschiedenis die al sinds de Romeinse periode sterk tot bloei komt o.a. door de inrichting van een wegennetwerk en de inplanting van boerderijen en villa's op de heuvelkammen.
- Een tweede ontginningsperiode vindt plaats tijdens de middeleeuwen, met de ontwikkeling van kouters op de heuvelruggen. Het open-field landschap is hier heel goed bewaard in vergelijking met andere kouters in de regio.
- Ook het bos en de graslanden in de vallei kennen sinds de 18^{de} eeuw relatief weinig veranderingen.
- Het gehucht Cotthem, de oude dorpskern van Oombergen, enkele historische hoeses en hoesesites, de molensites van Oombergen en Hillegem, de kasteelsite van Oombergen en een vermoedelijke heerweg dragen bij tot de historische waarde van de ankerplaats.

3° Esthetische waarde:

- De vallei van de Cotthembeek is een zeer gaaf bewaarde beekvallei met een hoge ensemblewaarde tussen het gehucht Cotthem, de bosjes en perceelsrandbegroeiing in de vallei en op de hellingen. Ook de kouters ten noorden en zuiden van de vallei zijn nog erg gaaf; het open karakter hiervan is bewaard gebleven. De kerktoren van Hillegem en de trage wegen naar de veldkruisen en kapelletjes op en langs de kouters hebben een duidelijke ensemblewaarde.
- Er is een duidelijk contrast tussen het kleinschalige landschap in de vallei en het grootschalige kouterlandschap ten noorden en zuiden ervan, wat een grote visuele herkenbaarheid meebrengt.
- In Oombergen sluit de historische dorpskern (kerk, pastorie, gemeentehuis en kasteelhoeve Molenhof) direct aan op de open ruimte (open-field landschap en vallei), wat zeldzaam is in de streek.
- Vanaf de beide heuvelruggen zijn er verschillende zichten naar blikvangers in de omgeving, zoals de kerktorens van Oombergen, Hillegem en de Nieuwpoortmolen.
- De variatie aan landschapstypes en de identiteit van het gehucht Cotthem met de Mariagrot hebben een hoge belevingswaarde.

- Het verspreid voorkomend bouwkundig erfgoed draagt bij tot de belevingswaarde van het gebied.

4° Ruimtelijk-structurende waarde:

- De landschappelijke structuur is zeer gaaf bewaard gebleven en weerspiegelt nog in grote mate het landschapsbeeld voor de industriële revolutie waarin de verticale relaties tussen fysische gesteldheid en landgebruik duidelijk naar voren komen en waarbij het reliëf sterk ruimtelijk structurerend is. De beboste kleinschalige vallei vormt een belangrijke structuur in het verder zeer open kouterlandschap dat de vallei omringt. De bebouwing concentreert zich voornamelijk in de dorpskernen en (straat)gehuchten op de overgang tussen kouters en vallei.

- De kerktorens en de molen als blikvangers verhogen de leesbaarheid van het landschap en structureren mee de open ruimte.

- De markante terreinovergang tussen het bos ten NO van Cotthem en de kouters en de gradiënten tussen vallei en de kouters ten NW en ten Z in de Cotthembeekvallei bepalen het karakter van de overgangszones tussen de landschappelijke hoofdstructuren.

§ 2. De landschapskenmerken die typisch zijn voor de ankerplaats, met inbegrip van de ruimtelijke kenmerken die eigen zijn aan de waarden zijn de volgende:

Deelgebied 1° Valleigebieden:

- a) fragmentarisch voorkomen van bossen en graslanden;
- b) historische bosrelicten;
- c) bossen met een waardevolle biodiversiteit;
 - i. historisch beboste gronden met belangrijke ecologische waarden;
 - ii. bossen met houtig erfgoed (Fladderiep);
- d) bossen met een ruimtelijk structurende waarde;
- e) nagenoeg onbebouwd karakter;
- f) doorsneden door paden (half- of onverhard);
- g) locaties van oude ontginningen;
- a) cultuurlandschap met een netwerk van perceelsrandbegroeiingen;
- b) steilranden aan de top van de vallei (vnl. ten Z van Cotthem);
- c) plaatselijk vrij steile hellingen;
- d) bronniveaus gelegen op een bronnenlijn (ca. 58m TAW);
- e) bouwkundig erfgoed:

- *opgenomen in de inventaris van bouwkundig erfgoed:*

- i. ID9801: Zottegem, Oombergen, Astridstraat 11: Gesloten hoeve;
- ii. ID9803: Zottegem, Oombergen, Astridstraat 54: Gesloten hoeve;

- *niet opgenomen in de inventaris van bouwkundig erfgoed:*

- iii. Herzele, Hillegem, hoek Diepestraat met Nieuwpoortmolenstraat: Boomkapelletje;

- f) archeologische sites:

- i. CAI 500088: Sint-Lievens-Houtem, Almoezenie: laatmiddeleeuwse of postmiddeleeuwse site met walgracht, kartering via toevalsvondst;
- ii. CAI 500089: Sint-Lievens-Houtem, Sint-Lievens-Houtem, Cotthem: laatmiddeleeuwse of postmiddeleeuwse (molen)site met afdamming van vijver;
- iii. CAI 500090: Zottegem, Oombergen: laatmiddeleeuwse site, oude, omwalde kasteelsite (ook wel "kasteel van Oombergen" genoemd) met park en vijvercomplexen, heropgebouwd als grote herenhoeve in de 17de eeuw.

Deelgebied 2° Open-field landschap:

- a) van oudsher onbebouwd akkergebied m.u.v. de windmolen (windvang);
 - b) zeer open landschap met panoramische zichten;
 - c) grootschalige akkercomplexen, grote percelen;
 - d) boom- en struikloos m.u.v. een bosje in het NW (waarvan delen al voorkomen op de kabinetskaart de Ferraris) en begroeiing op de taluds van de holle wegen;
 - e) nagenoeg onbebouwd karakter;
 - f) voorkomen van holle wegen;
 - g) beeldbepalende kasseiweg in het noorden;
 - h) paden (half- of onverhard);
 - i) bouwkundig erfgoed:
 - *opgenomen in de inventaris van bouwkundig erfgoed:*
 - i. ID83589: Zottegem, Oombergen, Nieuwpoortmolen 1: Nieuwpoortmolen;
 - *niet opgenomen in de inventaris van bouwkundig erfgoed:*
 - ii. Herzele, Hillegem, kruising Nieuwpoortmolenstraat en Cotthem: Veldkruis;
 - iii. Herzele, Hillegem, langsheen veldweg aan de Merehoek Herzele: Veldkruis;
- j) archeologische sites:
 - i. CAI500161: Herzele, Hillegem, Doerensveld, Romeinse site, vondstenconcentratie, vermoedelijk Romeinse villa, kartering via veldprospectie;
 - ii. CAI500162: Zottegem, Oombergen, Uilenhoek: Romeinse site, vondstenconcentratie, vermoedelijk Romeinse villa, kartering via veldprospectie;
 - iii. CAI500163: Zottegem, Oombergen, de Bergen: Romeinse site, vondstenconcentratie, vermoedelijk Romeinse villa, kartering via veldprospectie;
 - iv. CAI 500092: Zottegem, Oombergen, Nieuwpoortmolen: laatmiddeleeuwse site, voorloper van huidig molen, kartering via veldprospectie.
 - v. CAI 500094: Herzele, Hillegem, Molenkouter: laatmiddeleeuwse of postmiddeleeuwse site, verdwenen molen, kartering via toevalsvondst;

Deelgebied 3° Waardevolle bebouwing:

- a) dorpskern Oombergen: oude valleisite met associatie tussen molen en kasteel, concentratie van waardevolle bebouwing, sluit direct aan op de open ruimte:

- *opgenomen in de inventaris van bouwkundig erfgoed:*

- i. ID9797: Zottegem, Oombergen, Oombergenstraat z.n.: Parochiekerk St.-Martinus;
- ii. ID9798: Zottegem, Oombergen, Oombergenstraat 37: Pastorie met tuin;
- iii. ID9799: Zottegem, Oombergen, Oombergenstraat 39: Gemeentehuis;
- iv. ID9800: Zottegem, Oombergen, Oombergenstraat 23: Molenhof;

- b) gehucht Cotthem: concentratie van waardevolle bebouwing, gelegen tussen twee bronzones in bebost deel van het valleigebied:

- *opgenomen in de inventaris van bouwkundig erfgoed:*

- i. ID 9555: Sint-Lievens-Houtem, Sint-Lievens-Houtem, Cotthem 5: Hoeve;
- ii. ID 9556: Sint-Lievens-Houtem, Sint-Lievens-Houtem, Cotthem 25: Boerenhuisje;
- iii. ID 9557: Sint-Lievens-Houtem, Sint-Lievens-Houtem, Cotthem 1: Boerenhuisje;
- iv. ID 9558: Sint-Lievens-Houtem, Sint-Lievens-Houtem, Cotthem 2: Boerenhuisje;

- *niet opgenomen in de inventaris van bouwkundig erfgoed:*

- v. Sint-Lievens-Houtem, Sint-Lievens-Houtem, Cotthem 6: Horeca "Pikardijn";
- vi. Sint-Lievens-Houtem, Sint-Lievens-Houtem, Cotthem z.n.: Bakhuisje;
- vii. Sint-Lievens-Houtem, Sint-Lievens-Houtem, Cotthem z.n.: Grot van Lourdes;
- viii. Sint-Lievens-Houtem, Sint-Lievens-Houtem, Cotthem 16: Voormalige hoeve;

Deelgebied 4° Minder waardevolle bebouwing:

a) gehucht Espenhoek: lintbebouwing met enkele waardevolle objecten:

- i. ID 9559: Sint-Lievens-Houtem, Sint-Lievens-Houtem, Espenhoek 7:
Gesloten hoeve;
- ii. ID 9560: Sint-Lievens-Houtem, Sint-Lievens-Houtem, Cotthem z.n.: O.-
L.-V.-kapel;

Art. 3. De aflijning van de ankerplaats op schaal 1/25.000 wordt weergegeven op het plan als bijlage.

Brussel, 20 DEC. 2012

Vlaams minister van Bestuurszaken, Binnenlands Bestuur, Inburgering,
Toerisme en Vlaamse Rand



Geert BOURGEOIS